

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ദ്വ്യശ്രീതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വ്യശീതിതമഃ സർഗഃ ||

വസിഷ്ടസ്യ ഭരതം പ്രതി രാജ്യേ സ്വമഭിഷേചയിതുമദേശോ ഭരതേന
തമാദേശമനുചിതം കഥയിത്യാ തസ്യാനംഗീകരണം ശ്രീരാമം
നിവർത്തിതും വനേ ഗമനാർഥം വ്യവസ്ഥാകരണായ സർവാൻ
പ്രത്യാദേശദാനം ച

താമാർയഗണസമ്പൂർണാം
ഭരതഃ പ്രഗ്രഹാം സദാം |
ഭദർശ ബുദ്ധിസമ്പന്നഃ
പൂർണചന്ദ്രാം നിശാമിവ || 2.82.1 ||

ആസനാനി യഥാൻയായ -
മാർയാണാം വിശതാം തദാ |
വസ്ത്രാംഗരാഗപ്രഭയാ
ദ്വേതിതാ സാ സഭോത്തമാ || 2.82.2 ||

സാ വിദ്വജ്ജനസമ്പൂർണാം
സദാ സുരൂചിരാ തഥാ |
അദ്യശ്യത ഘനാപായേ
പൂർണചന്ദ്രേവ ശർവരീ || 2.82.3 ||

രാജ്ഞസ്തു പ്രകൃതീഃ സർവാഃ
സ സമ്പ്രേക്ഷ്യ ച ധർമവിത് |

ഇദം പുരോഹിതോ വാക്യം
ദരതം മൃദു ചാബ്രവീത് || 2.82.4 ||

താത രാജാ ദശരഥഃ
സ്വർഗതോ ധർമ്മമാചരൻ |
ധനധാന്യവതീം സ്തീതാം
പ്രദായ പുഥിവീം തവ || 2.82.5 ||

രാമസ്തഥാ സത്യവൃത്തിഃ
സതാം ധർമ്മമനുസ്മരൻ |
നാജഹാത് പിതൃരാദേശം
ശശീ ജ്യോത്സനാമിവോദിതഃ || 2.82.6 ||

പിത്രോ ഭ്രാത്രോ ച തേ ദത്തം
രാജ്യം നിഹതകണ്ടകം |
തദ് ഭുങ്ക്ഷ്യ മൃദിതാമാത്യഃ
ക്ഷിപ്രമേവാദിഷേചയ || 2.82.7 ||

ഉദിച്ചാശ്ച പ്രതിച്ചാശ്ച
ദാക്ഷിണാത്യാശ്ച കേവലാഃ |
കോട്യാപരാന്താഃ സാമുദ്രാ
രത്താന്യുപഹരന്തു തേ || 2.82.8 ||

തച്ഛൂത്യാ ദരതോ വാക്യം
ശോകേനാദിപരിപ്ലുതഃ |
ജഗാമ മനസാ രാമം
ധർമ്മജ്ഞോ ധർമ്മകാങ്ക്ഷയാ || 2.82.9 ||

സബാഷ്പകലയാ വാചാ
കലഹംസസ്വരോ യുവാ |

വിലലാപ സഭാമധ്യേ
ജഗർഹേ ച പുരോഹിതം || 2.82.10 ||

ചരിതബ്രഹ്മചര്യസ്യ
വിദ്യാസ്നാതസ്യ ധീമതഃ |
ധർമ്മേ പ്രയതമാനസ്യ
കോ രാജ്യം മദ്വിയോ ഹരേത് || 2.82.11 ||

കഥം ദശരഥാജ്ഞാതോ
ദവേദ് രാജ്യാപഹാരകഃ |
രാജ്യം ചാഹം ച രാമസ്യ
ധർമം വക്തുമിഹാർഹസി || 2.82.12 ||

ജ്യേഷ്ഠഃ ശ്രേഷ്ഠശ്ച ധർമാത്മാ
ദിലീപനഹുഷോപമഃ |
ലബ്ധുമർഹതി കാകുത്സ്മോ
രാജ്യം ദശരഥോ യഥാ || 2.82.13 ||

അനാർയജുഷുമസ്വർഗ്യം
കുർയാം പാപമഹം യദി |
ഇക്ഷ്യാകുണാമഹം ലോകേ
ദവേയം കുലപാംസനഃ || 2.82.14 ||

യദ്ധി മാത്രാ കൃതം പാപം
നാഹം തദപി രോചയേ |
ഇഹസ്ഥോ വനദുർഗസ്ഥം
നമസ്യാമി കൃതാഞ്ജലിഃ || 2.82.15 ||

രാമമേവാനുഗച്ഛാമി
സ രാജാ ദ്വിപദാം വരഃ |

ത്രയാണാമപി ലോകാനാം
രാഘവോ രാജ്യമർഹതി || 2.82.16 ||

തദ്യാക്യം ധർമസംയുക്തം
ശ്രുത്യാ സർവേ സഭാസഭഃ |
ഹർഷാൻമുമുചുരശ്രുണി
രാമേ നിഹിതചേതസഃ || 2.82.17 ||

യദി ത്യാർയം ന ശക്ഷ്യാമി
വിനിവർതയിതും വനാത് |
വനേ തത്രൈവ വത്സ്യാമി
യഥാർയോ ലക്ഷ്മണസ്തഥാ || 2.82.18 ||

സർവോപായം തു വർതിഷ്യേ
വിനിവർതയിതും ബലാത് |
സമക്ഷമാർയമിശ്രാണാം
സാധൂനാം ഗുണവർതിനാം || 2.82.19 ||

വിഷ്ടികർമാന്തികാഃ സർവേ
മാർഗശോധകദക്ഷകാഃ |
പ്രസ്ഥാപിതാ മയാ പൂർവം
യാത്രാ ച മമ രോചതേ || 2.82.20 ||

ഏവമുക്ത്യാ തു ധർമാത്മാ
ഭരതോ ഭ്രാതൃവത്സലഃ |
സമീപസ്ഥമുവാചേദം
സുമന്ത്രം മന്ത്രകോവിദം || 2.82.21 ||

തൂർണമുത്ഥായ ഗച്ഛ ത്വം
സുമന്ത്ര മമ ശാസനാത് |

യാത്രാമാജ്ഞാപയ ക്ഷിപ്രം
ബലം ചൈവ സമാനയ || 2.82.22 ||

ഏവമുക്തഃ സുമന്ത്രസ്തു
ഭരതേന മഹാത്മനാ |
പ്രഹൃഷ്ടഃ സോദിശത് സർവം
യമാസന്ദിഷ്ടമിഷ്ടവത് || 2.82.23 ||

താഃ പ്രഹൃഷ്ടാഃ പ്രകൃതയോ
ബലാധ്യക്ഷാ ബലസ്യ ച |
ശ്രുത്യാ യാത്രാം സമാജ്ഞക്താം
രാഘവസ്യ നിവർതനേ || 2.82.24 ||

തതോ യോധാംഗനാഃ സർവാ
ഭർത്യൻ സർവാൻ ഗൃഹേ ഗൃഹേ |
യാത്രാഗമനമാജ്ഞായ
ത്യരയന്തി സു ഹർഷിതാഃ || 2.82.25 ||

തേ ഹയൈർഗോരമൈഃ ശീഘ്രം
സ്യന്ദനൈശ്ച മനോജ്ജവൈഃ |
സഹ യോഷിദ്ബലാധ്യക്ഷാ
ബലം സർവമചോദയൻ || 2.82.26 ||

സജ്ജം തു തദ് ബലം ദൃഷ്ട്വാ
ഭരതോ ഗുരുസന്നിധൗ |
രഥം മേ ത്വരയന്ത്യേതി
സുമന്ത്രം പാർശ്വത്വോബ്രവീത് || 2.82.27 ||

ഭരതസ്യ തു തസ്യാജ്ഞാം
പരിഗൃഹ്യ പ്രഹർഷിതഃ |

രഥം ഗൃഹീത്യോപയയൗ

യുക്തം പരമവാജിഭിഃ || 2.82.28 ||

സ രാഘവഃ സത്യധൃതിഃ പ്രതാപവാൻ

ബ്രുവൻ സുയുക്തം ദൃഢസത്യവിക്രമഃ |

ഗുരും മഹാരണ്യഗതം യശസ്വിനം

പ്രസാദയിഷ്യൻ ഭരതോബ്രവീത് തദാ || 2.82.29 ||

തൂർണം ത്വമുത്ഥായ സുമന്ത്ര ഗച്ഛ

ബലസ്യ യോഗായ ബലപ്രധാനാൻ |

ആനേതുമിച്ഛാമി ഹി തം വനസ്ഥം

പ്രസാദ്യ രാമം ജഗതോ ഹിതായ || 2.82.30 ||

സ സുതപുത്രോ ഭരതേന സദ്യ-

ഗാജ്ഞാപിതഃ സമ്പരിപൂർണകാമഃ |

ശശാസ സർവാൻ പ്രകൃതിപ്രധാനാൻ

ബലസ്യ മുഖ്യാംശ്ച സുഹൃജ്ജനം ച || 2.82.31 ||

തതഃ സമുത്ഥായ കുലേ കുലേ തേ

രാജന്യവൈശ്യാ വൃഷലാശ്ച വിപ്രാഃ |

അയുയുജ്ജന്നുഷ്ടരഥാൻ ഖരാംശ്ച

നാഗാൻ ഹയാംശ്ചൈവ കുലപ്രസൂതാൻ || 2.82.32 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അയോധ്യാകാണ്ഡേ ദ്വ്യശീതിതമഃ സർഗഃ ||